

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Кафедра фінансів

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан економічного факультету

д.е.н., професор. _____ А. Д. Діброва

Протокол № 9 від “15” травня 2018 р

“РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО”

на засіданні кафедри фінансів

Протокол № 10 від “4” травня 2018 р

Завідувач кафедри

д.е.н., професор. _____ Н. М. Давиденко

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Міжнародні фінанси

(назва навчальної дисципліни)

спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа і страхування

спеціалізація «Корпоративні фінанси»

(назва спеціалізації)

факультет Економічний

(назва факультету)

Київ – 2018 р.

© Пасічник Ю. В. 2018 р.

1. Опис навчальної дисципліни
“МІЖНАРОДНІ ФІНАНСИ
(назва)

Галузь знань, напрям підготовки, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	
Галузь знань	<u>07 «Управління та адміністрування»</u> (шифр і назва)
Спеціальність	<u>072 «Фінанси, банківська справа і страхування»</u> (шифр і назва)
Освітній рівень	<u>Бакалавр</u> (бакалавр, спеціаліст, магістр)
Характеристика навчальної дисципліни	
Вид	нормативна
Загальна кількість годин	<u>120</u>
Кількість кредитів ECTS	<u>4</u>
Кількість змістових модулів	<u>2</u>
Курсовий проект (робота) (якщо є в робочому навчальному плані)	<u>відсутній</u>
Форма контролю	іспит
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм навчання	
	денна форма навчання
Рік підготовки	<u>3</u>
Семестр	<u>5</u>
Лекційні заняття	<u>30</u> год.
Практичні, семінарські заняття	<u>15</u> год.
Лабораторні заняття	<u>-</u> год.
Самостійна робота	<u>75</u> год.
Індивідуальні завдання	<u> </u> год.
Кількість тижневих годин	

для денної форми навчання: аудиторних самостійної роботи студента –	_____3_____ год. _____5_____ год.
--	--------------------------------------

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни «Міжнародні фінанси» – формування знань з міжнародних фінансів, механізмів та інструментарію прийняття рішень у валютній, кредитній та інвестиційній сферах на мікро- і макроекономічному рівнях.

Завдання: вивчення сутності та елементів системи міжнародних фінансів; набуття знань стосовно дослідження світового фінансового ринку та його сегментів, використання основних фінансових інструментів; набуття вмінь здійснювати міжнародні розрахунки.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- основні принципи побудови світової фінансової системи та її основних частин;
- загальнотеоретичні основи функціонування різноманітних сегментів світового фінансового ринку;
- міждержавні та українські нормативні документи, які регламентують діяльність на світовому валютному і кредитному ринках;
- систему міжнародних валютно-кредитних і фінансових організацій;
- історію становлення світової валютної системи і розвитку міжнародного кредитування;
- цілі, методи і засоби діяльності держави і окремого підприємства у валютно-фінансовій сфері на міжнародному рівні;
- основні причинно-наслідкові зв'язки у функціонуванні світового фінансового ринку;
- основні форми міжнародних розрахунків;
- основні валютні операції, специфіку їх проведення і ефективного здійснення, способи страхування валютних ризиків.
- види, призначення та методи регулювання балансів міжнародних розрахунків.

вміти:

- розв'язувати задачі з операцій в іноземній валюті;
- володіти технікою валютних операцій з урахуванням сучасних тенденцій міжнародного бізнесу;
- працювати з платіжними інструментами в іноземній валюті;
- прогнозувати динаміку валютного курсу на короткострокову перспективу на основі вивчення платіжного балансу, особливостей валютної політики держави та економічного становища країни;

- обслуговувати документарні операції у відповідності до ділової стратегії підприємства;
- організовувати роботу валютного відділу підприємства, установи;
- страхувати ризики, що виникають при конверсійних операціях;
- аналізувати сучасні тенденції розвитку основних сегментів світового фінансового ринку і оцінювати їх вплив на особливості економічного розвитку національних економік.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1. «Сутність міжнародного фінансового ринку та операцій, що здійснюються на ньому»

Тема 1. Сутність міжнародних фінансів. Еволюція світової валютної системи

Сутність міжнародних фінансів, визначено їх суб'єкти. Поняття світової валютної системи та її складові. Валютний курс, його утворення, значення та місце у світовій та національній фінансових системах. Значення криз валютних систем на світову економіку. Становлення та еволюція валютних систем.

Літ. основна:[1; 6; 10; 10; 17].

Додаткова літ.: [8; 9; 11; 15; 31; 32].

Тема 2. Світовий фінансовий ринок та євроринок

Тема передбачає огляд світових фінансових потоків та основних фінансових центрів. Розглянуто основні фінансові ринки, зокрема ринок золота, ринки офшорних центрів, особливу увагу сконцентровано на євроринку.

Літ. основна:[2; 4; 5; 10; 12; 15].

Додаткова літ.: [6; 7; 16; 21; 22].

Тема 3. Міжнародні валютний та кредитний ринки

Сутність фінансових та валютних ринків, їх учасники і види операцій, які можуть здійснюватись на таких ринках. Кредитні операції і їх місце на міжнародному фінансовому ринку, сутність, особливості та послуги, які можуть надаватись на кредитному ринку. Інструменти ринку боргових цінних паперів.

Літ. основна:[3; 5; 7; 9; 16].

Додаткова літ.: [3; 10; 21; 23; 25; 31; 37].

Тема 4. Міжнародні розрахунки та ринок інвестицій

Сутність та форми міжнародних розрахунків. Місце основних видів міжнародних розрахунків у світовій фінансовій системі. Валютний кліринг.

Сутність і значення платіжного балансу. Іноземні інвестиції: значення, оцінка, оцінка ризиків. Акції на міжнародному ринку, євроакції.

Літ. основна:[1; 3; 7; 13; 14; 16].

Додаткова літ.: [2; 6; 7; 17; 30; 39; 40].

Модуль 2. «Гравці міжнародного фінансового ринку»

Тема 5. Фінанси транснаціональних корпорацій

ТНК, їх сутність, структура та особливості інвестування. Фінансово-господарська діяльність ТНК, їх оподаткування. Контроль за фінансовою діяльністю ТНК, ризики та збитки транс-національних корпорацій.

Літ. основна:[10; 11; 12; 15; 16].

Додаткова літ.: [14; 16; 21; 27; 28; 37; 40].

Тема 6. Регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин та заборгованість у системі міжнародних фінансів

Норми та джерела міжнародного права у сфері міжнародних фінансів. Особливості реалізації міжнародної фінансової політики. місце наднаціональних корпорацій у світовій фінансовій системі. світофий борг, його структура. Недоліки у системі управління світовим капіталом, управління зовнішнім боргом.

Літ. основна:[1; 5; 7; 8; 12].

Додаткова літ.: [5; 9; 11; 12; 15; 29].

Тема 7. Україна на світовому фінансовому ринку

Національні валютна система та валютний ринок України. Міжнародне кредитування. Платіжний баланс. Зарубіжні інвестиції в Україну.

Літ. основна:[8; 10; 12; 16; 17].

Додаткова літ.: [1; 2; 4; 8; 10; 16; 20; 25; 28; 30; 36; 41].

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин		
	усього	у тому числі		
		л	п	с.р
Модуль 1. «Сутність міжнародного фінансового ринку та операцій, що здійснюються на ньому»				
Тема 1. Сутність міжнародних фінансів. Еволюція світової валютної системи	15	3	2	10
Тема 2. Світовий фінансовий ринок та євроринок	15	4	2	9
Тема 3. Міжнародні валютний та кредитний ринки	15	4	2	9
Тема 4. Міжнародні розрахунки та	15	4	2	9

ринок інвестицій				
Разом змістовний модуль 1	60	15	8	37
Модуль 2. «Гравці міжнародного фінансового ринку»				
Тема 5. Фінанси транснаціональних корпорацій	20	5	3	12
Тема 6. Регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин та заборгованість у системі міжнародних фінансів	20	5	2	13
Тема 7. Україна на світовому фінансовому ринку	20	5	2	13
Разом змістовний модуль 2	60	15	7	38
Усього годин	120	30	15	75

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Сутність міжнародних фінансів. Еволюція світової валютної системи	2
2	Тема 2. Світовий фінансовий ринок та євроринок	2
3	Тема 3. Міжнародні валютний та кредитний ринки	2
4	Тема 4. Міжнародні розрахунки та ринок інвестицій	2
5	Тема 5. Фінанси транснаціональних корпорацій	3
6	Тема 6. Регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин та заборгованість у системі міжнародних фінансів	2
7	Тема 7. Україна на світовому фінансовому ринку	2

7. Теми лабораторних занять

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
...		

8. Самостійна робота під керівництвом НПП

№ з/П	Назва теми	Кількість годин
1	...	...
2	...	...
	Разом	

9. Індивідуальні завдання

Варіант №1. Теорії міжнародних фінансових відносин

Розкрити зміст теорій міжнародних валютно-фінансових відносин. Навести їх основні спільні та відмінні риси. Які з теорій є актуальними на даний час і чому.

Варіант №2. Світові фінансові центри

Основні світові фінансові центри. Їх вплив на міжнародну фінансову систему та національні системи. Причини формування та перспективи розвитку. Причини утворення. Можливість виникнення світового фінансового центру на території України.

Варіант №3. Глобалізація

Вплив глобалізації на світову фінансову систему, національні фінансові системи та світові фінансові ринки. Ризики та позитивний вплив. Особливості поведінки країни на міжнародному фінансовому ринку в глобалізованому просторі.

Варіант №4. Зовнішній борг

Причини виникнення зовнішнього боргу. Джерела формування зовнішнього боргу. Ризики. Управління боргом. Можливості реструктуризації в клубах кредиторів за кожним клубом.

Варіант №5. Валютні системи

Сутність валютних систем. Їх еволюція. Переваги і недоліки кожної. Етапи, на які прийнято розділяти процес становлення нової валютної системи. Чинники, що знаходяться в основі зміни видів валютних систем.

Варіант №6. Європейська валютна система

Проблеми функціонування сучасної світової валютної системи. Передумови створення та етапи становлення Європейської валютної системи. Проблеми та перспективи розвитку. Місце України у Європейській валютній системі. Теорія оптимальних валютних зон.

Варіант №7. Валютний курс

Поняття «валютний курс». Сутність валютного котирування. Роль валютного курсу в сучасному світовому господарстві, його функції. Групи чинників, що впливають на формування валютного курсу. Механізм впливу окремих чинників на валютний курс. Поняття «режим валютного курсу». Сутність плаваючих та фіксованих валютних курсів, їх види, переваги та недоліки.

Варіант №8. Валютні операції

Сутність та призначення строкових валютних операцій. Форвардні угоди. Поняття премії та дисконту, порядок визначення форвардного курсу. Ф'ючерсні угоди валютного ринку, ф'ючерсний контракт. Відмінності між форвардним та ф'ючерсним ринками. Сутність, види та цілі укладання угод своп. Класифікація опціонів. Валютний арбітраж, його види.

Варіант №9. Валютна політика

Організації, що входять до складу Групи Світового банку і їх діяльність. Призначення регіональних валютно-фінансових інститутів. Регіональні фінансові організації Європейського союзу. Напрями діяльності Банку міжнародних розрахунків. Види валютного регулювання. Цілі проведення та види валютної політики.

Варіант №10. Міжнародні розрахунки

Види міжнародних розрахунків. Сутність та механізм здійснення акредитивної форми розрахунків. Переваги акредитиву порівняно з іншими формами розрахунків, їх види. Механізм використання інкасової форми розрахунків, її переваги та недоліки. Механізм здійснення розрахунків шляхом банківського переказу.

«Бланк тестових завдань»

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ			
ОР <u>Бакалавр</u> напрям підготовки/ спеціальність	Кафедра <u>Фінансів</u> 2018-2019	ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ № 3	Затверджую Зав. кафедри _____

<u>072 «Фінанси, банківська справа і страхування»</u>	навч. рік	з дисципліни Міжнародні фінанси	(підпис) д.е.н., проф. Давиденко Н. М. 4 травня 2018 р.
---	-----------	------------------------------------	--

ПАКЕТ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Питання 1. Що означає процедура “андеррайтингу” на ринку міжнародних боргових зобов’язань?

1. Розміщення зовнішніх облігацій за допомогою синдикату банків-андеррайтерів.
2. Розміщення зовнішніх облігацій шляхом відкритої підписки на них.
3. Розміщення зовнішніх облігацій шляхом закритої підписки на них.
4. Одержання кредитного рейтингу.
5. Надання гарантій іноземного банку щодо платоспроможності клієнта.

Питання 2. Головною функцією міжнародного фінансового ринку є:

1. забезпечення ліквідності країн із ринковою економікою;
2. забезпечення міжнародної ліквідності;
3. використання тимчасово вільних коштів.

Питання 3. За даними балансу учасник валютного ринку має відкриту валютну позицію. Це означає:

1. Неспівпадіння активів (вимог) і пасивів (зобов’язань) в іноземних валютах.
2. Ризик одержання збитків за активами, вираженими в іноземних валютах.
3. Ризик одержання збитків за пасивами, вираженими в іноземних валютах.

Питання 4. Які з наведених ділових операцій є своповими?

1. Американська компанія купує 10000 швейцарських франків за поточним ринковим курсом для придбання цінних паперів, деномінованих у франках. Одночасно з цією купівлею на умовах “спот” вона придбала контракт на форвардний продаж франків за долари в день, що співпадає з датою погашення інвестицій у франках
2. Компанія купує 10000 YEN з датою валютування через місяць.
3. Компанія продає канадські долари за 80000 доларів США з датою валютування через два робочих дні і продає ці 80000 доларів США для купівлі швейцарських франків у той самий день.

Питання 5. Що означає “дата валютування” для безготівкових конверсійних операцій?

1. Календарне число, в яке відбулося укладення контракту.
2. Введення до моделі незалежної змінної, яка стосується вимірюного зв’язку
3. Календарне число, в яке відбулося купівля іноземної валюти на ринку.

Питання 6. Що відображають значення форвардних пунктів?

1. Різницю у процентних ставках за конкретні періоди між валютами, форвардний курс між якими встановлено.
2. Величину премії по валюті за конкретний період часу.
3. Величину дисконту по валюті за конкретний період часу.

Питання 7. Регламентація державою міжнародних розрахунків і порядку проведення валютних операцій - це

1. Валютне законодавство.
2. Валютне регулювання.
3. Валютна політика.
4. Валютна система.

Питання 8. Реінвойсинговий центр ТНК:

1. Концентрує управління всіма валютними ризиками ТНК.
2. Здійснює фінансові операції з метою отримання прибутку.
3. Здійснює неттинг в рамках глобального управління грошовими потоками фірми.
4. Вірні всі вказані відповіді.

Питання 9. В залежності від терміну платежу виділяють наступні види зовнішньої заборгованості:

1. Поточна і прострочена.
2. Короткострокова, середньострокова і довгострокова.
3. Поточна і перспективна.
4. Капітальна, поточна, прострочена.

Питання 10. Що з вказаного не є рисою форвардного контракту:

1. Є стандартизованим контрактом.
2. Дата валютування контракту відкладена на певний термін в майбутньому.
3. Курс виконання контракту встановлюється в день укладення угоди.
4. Контракт є терміновим.

1. Угорський форинт має такі умови котирування: HUF 6,2650 – 6,2700/\$1; форвардні пункти на 12 місяців: 375 - 525. Визначте форвардну ціну HUF через 12 місяців.

2. Клієнту банку запропонували 10500 юанів за 5000 доларів США. Який курс обміну запропоновано? Дайте відповідь за американською і азійською системою котування валюти.

3. Укладений контракт на покупку партії фруктів українською фірмою в Іспанії на 10.09. Він складає 1 645 000 євро. Платіж здійснюється в три етапи: перший платіж – 10 % аванс на момент підписання контракту (курс спот 29.6501 – 29.6527), другий – 10.08.2017 і складає 50 % вартості контракту, останній – 10.09.2017 на суму, що залишилася. Український імпортер повинен вирішити, що вигідніше для захисту від валютних ризиків: укласти зі своїм банком 2 форвардні контракти (одномісячний і двомісячний), або зафіксувати курс на момент укладення операції і розраховуватися за ним. Курс євро на момент укладення контракту складав: 29,6023 – 29,6082; одномісячна маржа складає 0,81 – 0,92; двомісячна: 0,84 – 0,97 копійок дисконту. Першу поставку експортер здійснив точно в строк і в повному обсязі. Друга поставка склала 90 % від обумовленої в контракті й імпортеру необхідно закрити форвардний контракт з банком. Курс спот на момент закриття склав 29,6072 – 29,6093. Визначити форвардні курси, за якими укладені контракти з банком.

4. Французький банк здійснює кредитні операції строком 2 та 3 місяці з англійськими банками та котирує відповідні своп-ставки. Форвардний курс (2-місячний) в англійських фунтах становить на основі курсу спот: GBP/EUR 1,2409 – 1,2826, та 2-місячна форвардна маржа рівна 0,45 – 0,48 центів дисконту. Форвардний курс (3-місячний) становить: 3-місячна маржа 0,48 – 0,51 центів дисконту. Визначити розмір у фунтах своп-ставок 2-місячних.

5. Українська компанія продає в Сінгапур устаткування за 480 000 USD (платіж через 4 місяці) і в Японію за 57 3 200 000 JPY (платіж через 2 місяці). Курси валют зафіксовані на момент укладання угоди і наведені в таблиці.

Валюта	Спот курс	Форвардна маржа (2 міс.)	Форвардна маржа (4 міс.)
USD	27,0021 – 27,0034	4,5 – 5,3 копійок дисконту	6,1 – 7,2 копійок дисконту
JPY	129,4286 – 129,4295	9,1 – 11,9 копійок премії	12,6 – 17,3 копійок премії

Визначити розмір доходів української компанії від зовнішньоекономічної діяльності.

6. Укладений контракт на покупку партії фруктів українською фірмою в Іспанії на 11.11. Він складає 1 645 000 євро. Платіж здійснюється в три етапи: перший платіж – 10 % аванс на момент підписання контракту (курс спот 29.6501 – 29.6527), другий – 10.08.2017 і складає 50 % вартості контракту, останній – 11.11.2017 на суму, що залишилася. Український імпортер повинен вирішити, що вигідніше для захисту від валютних ризиків: укласти зі своїм банком 2 форвардні контракти (одномісячний і двомісячний), або зафіксувати курс на момент укладення операції і розраховуватися за ним. Курс євро на момент укладення контракту складав: 29,6023 – 29,6082; одномісячна маржа складає 0,81 – 0,92; двомісячна: 0,84 – 0,97 копійок дисконту. Першу поставку експортер здійснив точно в строк і в повному обсязі. Друга поставка склала 90 % від обумовленої в контракті й імпортеру необхідно закрити форвардний контракт з банком. Курс спот на момент закриття склав 29,6072 – 29,6093. Розрахувати форвардний курс закриття контракту.

7. Французький банк здійснює кредитні операції строком 2 та 3 місяці з англійськими банками та котирує відповідні своп-ставки. Форвардний курс (2-місячний) в англійських фунтах становить на основі курсу спот: GBP/EUR 1,2509 – 1,3126, та 2-місячна форвардна маржа рівна 0,45 – 0,48 центів дисконту. Форвардний курс (3-місячний) становить: 3-місячна маржа 0,48 – 0,51 центів дисконту. Визначити розмір у фунтах своп-ставок 3-місячних.

8. Німецький банк продає імпортеру 10 тис. дол. США на форвардній основі з поставкою через три місяці при ставках LIBOR по долару 5,5%, по

швейцарському франку – 3,5%. Курс-спот складає 1,6 франка за долар. Визначити форвардний курс угоди та вартість продажу.

9. Розрахувати курсову різницю при купівлі валюти за умов, якщо суб'єкт придбав 10 000 дол. США за курсом угоди 26,85 грн./дол. Курс Нацбанку на день купівлі склав 26,98 грн./дол.

10. Тримісячний ф'ючерсний контракт на суму 1000 доларів було відкрито за курсом 26,34 грн./дол. і закрито за курсом 26,96 грн./дол. Розрахувати величину маржі за цією угодою

11. Укладений контракт на покупку партії фруктів українською фірмою в Іспанії на 21.12. Він складає 1 645 000 євро. Платіж здійснюється в три етапи: перший платіж – 10 % аванс на момент підписання контракту (курс спот 29.6501 – 29.6527), другий – 10.10.2017 і складає 50 % вартості контракту, останній – 21.12.2017 на суму, що залишилася. Український імпортер повинен вирішити, що вигідніше для захисту від валютних ризиків: укласти зі своїм банком 2 форвардні контракти (одномісячний і двомісячний), або зафіксувати курс на момент укладення операції і розраховуватися за ним. Курс євро на момент укладення контракту складав: 29,6023 – 29,6082; одномісячна маржа складає 0,81 – 0,92; двомісячна: 0,84 – 0,97 копійок дисконту. Першу поставку експортер здійснив точно в строк і в повному обсязі. Друга поставка склала 90 % від обумовленої в контракті й імпортеру необхідно закрити форвардний контракт з банком. Курс спот на момент закриття склав 29,6072 – 29,6093. Порівняти результати і вибрати найвигідніший варіант захисту від валютних ризиків.

12. Розрахувати ціну покупки опціону. Визначити дії суб'єкта і розрахувати його потенційний прибуток при купівлі опціону за наступними даними. Суб'єкт купує опціон пут на суму 150 тис. дол. США терміном на 3 місяці. Курс опціону дорівнює 26,90 грн./дол., а премія складає 150 грн. з кожної тисячі гривень. В день виконання угоди спот-курс може скласти 26,84 грн./дол. або 26,68 грн./дол.

13. Компанії А і В можуть позичити кошти на наступних умовах: компанія А – під 40% за фіксованою ставкою або за плаваючою – LIBOR + 10%; компанія В – під 45% за фіксованою ставкою або за плаваючою – LIBOR + 12%. Компанії позичають кошти на ринках де вони мають порівняльними перевагами і користуються свопами. Виграш в процентних ставках по свопу вони ділять навпіл. Сформулюйте умови такого свопу.

14. Фірма вирішила придбати опціон на купівлю євро за гривні. Поточний курс складає 0,0032 євро за гривню. Яка ціна виконання опціону буде вигідною: 0,0058 або 0,0025 євро/грн.?

15. Французький банк здійснює кредитні операції строком 2 та 3 місяці з англійськими банками та котирує відповідні своп-ставки. Форвардний курс (2-місячний) в англійських фунтах становить на основі курсу спот: GBP/EUR 1,2319 – 1,2926, та 2-місячна форвардна маржа рівна 0,52 – 0,57 центів дисконту. Форвардний курс (3-місячний) становить: 3-місячна маржа 0,48 – 0,51 центів дисконту. Визначити, наскільки відрізняються своп-ставки за 2- і 3-місяч- ними кредитами.

16. Суб'єкт уклав форвардну угоду терміном на 6 місяців на купівлю 100 тис. австралійських доларів. Форвардний курс за контрактом склав 26,6420 грн./дол. Через 6 місяців в день виконання контракту курс-спот може скласти 26,5890 грн./дол. або 26,6500 грн./дол. Розрахувати прибуток або упущену вигоду при укладанні контракту на купівлю валюти.

17. Розрахувати ціну покупки опціону. Визначити дії суб'єкта і розрахувати його потенційний прибуток при купівлі опціону за наступними даними. Суб'єкт купує опціон пут на суму 250 тис. євро терміном на 3 місяці. Курс опціону дорівнює 30,7500 грн./євро, а премія складає 140 грн. з кожної тисячі гривень. В день виконання угоди спот-курс може скласти 30,49 грн./євро. або 30,92 грн./євро.

18. Продається 200 тис. євро за долари з терміном поставки 1 місяць. Процентна ставка за євро дорівнює 4%, за долларом – 5%. Спот-курс складає 1,12 доларів за євро. Визначити форвардний курс та вартість угоди.

19. Спот-курс GBP/USD дорівнює 1,3690. Процентна ставка за доларовими позиками складає 5%, за депозитами в англійських фунтах – 5,5%. Банк бажає укласти форвардний контракт терміном на 12 місяців, маючи у своєму активі 300 тис. фунтів стерлінгів. Визначте стратегію банку, якщо взяти до уваги той факт, що спот-курс на даний контракт може скласти 1,48.

20. Розрахувати форвардний курс швейцарського франка за наступними даними. Курс франка 26,3434 грн. Термін контракту на купівлю франків – 3 місяці, процентна ставка за валютою ціни складає 16% річних, за базовою валютою – 3,2%.

21. Банк купує опціон пут на продаж 500 тис. дол. США за гривні за ціною виконання 0,0372 дол./грн. Премія складає 6,5 тис. грн. Поточний курс – 0,0325 дол./грн. Визначити прибуток або збитки за опціоном.

22. Суб'єкт уклав форвардну угоду терміном на 6 місяців на купівлю 100 тис. японських ієн. Форвардний курс за контрактом склав 0,2320 грн./ієну. Через 6 місяців в день виконання контракту курс-спот може

скласти 0,1890 грн./ієна або 0,2645 грн./ієна. Розрахувати прибуток або упущену вигоду при укладанні контракту на купівлю валюти.

23. Розрахувати ціну покупки опціону. Визначити дії суб'єкта і розрахувати його потенційний прибуток при купівлі опціону за наступними даними. Суб'єкт купує опціон пут на суму 200 тис. дол. США терміном на 3 місяці. Курс опціону дорівнює 26,50 грн./дол., а премія складає 160 грн. з кожної тисячі гривень. В день виконання угоди спот-курс може скласти 26,45 грн./дол. або 26,25 грн./дол.

24. Суб'єкт купує опціон пут на продаж 500 тис. канадських доларів за гривні за ціною виконання 0,0412 дол./грн. Премія складає 6,5 тис. грн. Поточний курс – 0,0543 дол./грн. Визначити прибуток або збитки за опціоном.

25. Суб'єкт уклав форвардну угоду терміном на 6 місяців на купівлю 300 тис. австралійських доларів. Форвардний курс за контрактом склав 20,62 грн./дол. Через 6 місяців в день виконання контракту курс-спот може скласти 20,51 грн./дол. або 20,79 грн./дол. Розрахувати прибуток або упущену вигоду при укладанні контракту на купівлю валюти.

26. Компанії А і В можуть позичити кошти на наступних умовах: компанія А – під 30% за фіксованою ставкою або за плаваючою – LIBOR + 8%; компанія В – під 35% за фіксованою ставкою або за плаваючою – LIBOR + 10%. Який в сукупності виграш отримають компанії, якщо візьмуть кредити на ринках, де вони мають відносні переваги, і після цього здійснять своп.

27. Компанія і банк уклали тримісячну угоду за форвардної ставкою через шість місяців. Номінал FRA 100 млн. грн. Компанія є покупцем, банк – продавцем FRA. У контракті встановлена ставка 20%. Через шість місяців тримісячна ставка спот встановлена на рівні 15%. Визначте, яку суму виплатить покупець продавцеві, якщо взаєморозрахунки між сторонами здійснюються: а) в кінці форвардного періоду; в) на початку форвардного періоду.

28. Клієнту необхідно покрити одномісячним валютним форвардним контрактом покупку австралійських доларів за норвезькі крони. Банк не котирує форвардний курс норвезької крони за австралійські долари, але проводить котирування обох валют до долара США:

USD/AUD	1,2943-1,3003
1m fwd	50 60
USD/NOK	6,3145-6,3218
1m fwd	150 170

Розрахуйте одномісячний форвардний крос-курс NOK / AUD.

29. Банк маркет-тейкер розраховує, що процентні ставки по депозитах в євро будуть зростати і бажає захиститися від процентного ризику, для чого він купує FRA. Сума контракту – 5 млн. євро. На дату укладення угоди банк маркет-мейкер котирує наступні ставки: EUR 6v12m FRA 5,5-6,0% p.a. На дату врегулювання процентні ставки склали: EUR 6m FRA 6,5-7,25% p. a. Розрахуйте суму компенсації, яку отримав покупець угоди.

30. Фірма працює в сфері програмного забезпечення в США і німецька компанія хоче придбати права на продаж її програм в Німеччині. При цьому німецька фірма готова виплачувати американській компанії 1 000 000 євро щорічно. З метою хеджування ризику, якому піддається очікуваний дохід в зв'язку з коливаннями обмінного курсу до євро компанія США збирається організувати валютний своп, необхідний для того, щоб обмінювати свій майбутній дохід в євро на майбутній дохід в доларах за умови, що вже зараз визначаються форвардні валютні курси. Обмінний курс долара до євро складає зараз 1,2276 дол. за євро і цей курс діє для всіх форвардних контрактів, що охоплюють період найближчих десяти років. Через рік після дня укладення контракту у встановлений термін спотовий обмінний курс склав 1,2199 дол. за євро, а через два – 1,2308. Розрахувати загальний дохід американської фірми через два роки.

Пасічник Ю. В

(підпис)

10. Методи навчання

Методи, які використовуються при викладенні та засвоєнні матеріалу дисципліни:

- аналітичний метод передбачає мисленнєве або практичне розкладання цілого на частини з метою виокремлення суттєвих ознак цих частин (що стосується визначень з дисципліни бюджетний менеджмент, класифікації таких категорій як податки, збори, доходи, видатки тощо);

- синтетичний – це метод, який передбачає теоретичне або практичне поєднання виділених аналізом елементів чи властивостей предмета й явища в одне ціле (формування державного бюджету з доходів та видатків, розгляд функцій органів управління бюджетом тощо);

- дедуктивний метод передбачає рух у вивченні навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;

За рівнем самостійної розумової діяльності студенти використовують такі методи навчання: проблемний виклад, дослідний, частково-пошуковий.

Використання цих методів ґрунтується на послідовній і цілеспрямованій постановці перед учнями проблемних задач, розв'язуючи які, вони під керівництвом учителя активно засвоюють нові знання, що сприяє інтелектуальному розвитку особистості.

11. Форми контролю

Формами контролю знань студентів є поточний контроль, проміжна атестація та підсумковий контроль.

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських та практичних занять і має на меті перевірку рівня підготовки студента у вивченні поточного матеріалу. Поточний контроль може здійснюватись шляхом усного та письмового опитування, розв'язку тестових завдань, підготовки доповідей та рефератів, виконання контрольних робіт студентами заочної форми навчання.

Проміжна атестація для студентів очної форми навчання має на меті визначити сукупність знань студента з дисципліни по завершенню певного етапу вивчення дисципліни і проводиться у формі контрольних завдань та тестування по кількох темах у вигляді модулів.

Підсумковий контроль проводиться в кінці семестру для визначення обсягу знань студента по закінченню курсу і здійснюється у формі іспиту (заліку).

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль			Рейтинг з навчальної роботи $R_{нр}$	Рейтинг з додаткової роботи $R_{др}$	Рейтинг штрафний $R_{штр}$	Підсумкова атестація (екзамен чи залік)	Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	Змістовий модуль 3					
0-100	0-100	0-100	0-60	0-10	0-5	0-30	0-100

Примітки. 1. Відповідно до «Положення про кредитно-модульну систему навчання в НУБіП України», затвердженого ректором університету 03.04.2009 р., рейтинг студента з навчальної роботи $R_{нр}$ стосовно вивчення певної дисципліни визначається за формулою

$$R_{нр} = \frac{0,7 \cdot (R^{(1)}_{зм} \cdot K^{(1)}_{зм} + \dots + R^{(n)}_{зм} \cdot K^{(n)}_{зм})}{K_{дис}} + R_{др} - R_{штр},$$

де $R^{(1)}_{зм}, \dots, R^{(n)}_{зм}$ – рейтингові оцінки змістових модулів за 100-бальною шкалою;

n – кількість змістових модулів;

$K^{(1)}_{зм}, \dots, K^{(n)}_{зм}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для відповідного змістового модуля;

$K_{дис} = K^{(1)}_{зм} + \dots + K^{(n)}_{зм}$ – кількість кредитів ECTS, передбачених робочим навчальним планом для дисципліни у поточному семестрі;

$R_{др}$ – рейтинг з додаткової роботи;

$R_{штр}$ – рейтинг штрафний.

Наведену формулу можна спростити, якщо прийняти $K^{(1)}_{зм} = \dots = K^{(n)}_{зм}$. Тоді вона буде мати вигляд

$$0,7 \cdot (R^{(1)}_{\text{ЗМ}} + \dots + R^{(n)}_{\text{ЗМ}}) \\ R_{\text{НР}} = \frac{\dots}{n} + R_{\text{ДР}} - R_{\text{ШТР}}.$$

Рейтинг з додаткової роботи $R_{\text{ДР}}$ додається до $R_{\text{НР}}$ і не може перевищувати 20 балів. Він визначається лектором і надається студентам рішенням кафедри за виконання робіт, які не передбачені навчальним планом, але сприяють підвищенню рівня знань студентів з дисципліни.

Рейтинг штрафний $R_{\text{ШТР}}$ не перевищує 5 балів і віднімається від $R_{\text{НР}}$. Він визначається лектором і вводиться рішенням кафедри для студентів, які матеріал змістового модуля засвоїли невчасно, не дотримувалися графіка роботи, пропускали заняття тощо.

2. Згідно із зазначеним Положенням *підготовка і захист курсового проекту (роботи)* оцінюється за 100 бальною шкалою і далі переводиться в оцінки за національною шкалою та шкалою ECTS.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Конспект лекцій до дисципліни „Міжнародні фінанси”.

Методичні вказівки до практичних та самостійних занять по курсу „Міжнародні фінанси” / Укладач Пасічник Ю. В. /

14. Рекомендована література

1. Д'якова І. І. Міжнародні фінанси / І. І. Д'якова, Ф.О. Журава, М. І. Макаренко. – К. : КНЕУ, 2013. – 548 с.

2. Коваленко М. А. Міжнародні фінанси. Практикум [Текст] : навч. посіб. / М. А. Коваленко, Д. В. Малащук; Держ. вищ. навч. закл. "Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана". - К.: КНЕУ, 2012. - 135 с

3. Козак Ю. Г. Міжнародні фінанси: кредитно-модульний курс. Навчальний посібник. / Ю.Г. Козак. – К.: ЦУЛ, 2011. – 288 с.

4. Козак Ю. Г. Міжнародні фінанси / Ю.Г. Козак. – К.: ЦУЛ, 2013. – 388 с.

5. Кузьмін О. Є Міжнародні фінанси: 1001 тест [Текст] : зб. тест. завдань / О. Є. Кузьмін, Г. С. Домарадзька, Т. М. Гладун ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2011. - 269 с.

6. Макогон Ю. В. Міжнародні фінанси [Текст] : навч. посіб. / Ю. В. Макогон, Н. О. Бударіна ; Донец. нац. ун-т, Екон. ф-т, Каф. "Міжнар. економіка". - Донецьк : ДонНУ, 2013. - 411 с.

7. Міжнародні фінанси [Текст] : навч. посіб. / [С. В. Князь та ін.] ; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. Є. Кузьміна ; Нац. ун-т "Львів. політехніка". - Л. : Вид-во Львів. політехніки, 2013. - 363 с.

8. Наумов А. Ф. Міжнародні фінанси [Текст] : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / А. Ф. Наумов, Л. М. Наумова. - Миколаїв : Швець В. Д., 2013. - 275 с.

9. Рак Т. М. Міжнародні фінанси [Текст] : навч.-метод. посіб. / Т. М. Рак, Г. В. Снопенко, В. І. Дубницький ; Донец. екон.-гуманіт. ін-т, Каф. міжнар. економіки. - Донецьк : Юго-Восток, 2012. - 327 с.

10. Рогач О. І. Світові фінанси: сучасні тенденції та перспективи розвитку : монографія / О. І. Рогач, О. В. Сніжко, З. О. Луцишин, І. І. Пузанов, В. І. Мазуренко; ред.: О. І. Рогач; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - Київ, 2013. - 351 с. - укр.

11. Рогач О. І. Транснаціональні корпорації та експорт нових індустріальних країн Азії : монографія / О. І., В. В. Косьміна; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. - Київ : Центр учб. літ., 2016. - 255 с. - Бібліогр.: с. 220-234 - укр.

12. Румянцев А. П. Міжнародні фінансові відносини: Навч. посібник. / Румянцев А.П., Голюк В.Я., Тонких О.Г. – К.: ЦУЛ, 2009. – 204 с.

13. Соскін О. І. Міжнародні фінанси [Текст] : навч.-метод. посіб. / О. І. Соскін ; Нац. акад. упр. - К. : Нац. акад. упр., 2011. - 299 с.

14. Фінанси (державні, корпоративні, міжнародні) [Текст] : підруч. для студ. вищ. навч. закл. / В. О. Онищенко [та ін.] ; [за ред. В. О. Онищенко] ; Полтав. нац. техн. ун-т ім. Юрія Кондратюка. – К. : ЦУЛ, 2016. – 599 с.

15. Хватов Ю. Ю. Міжнародні фінанси [Текст] : зб. завдань для самост. роботи та контролю знань / Ю. Ю. Хватов ; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. - Д. : [б. в.], 2012. - 90 с.

16. Шило В. П. Міжнародні фінанси: за модульною системою. Теоретично-практичний посібник (рек. МОН України).- 2-е вид. / Шило В. П., Доровська С. С. Іванова Н.С., Ільїна С.Б.– К.: Кондор, 2010. – 346 с.

17. Якушик І. Д. Міжнародні фінанси [Текст] : навч. посіб. для студентів ВНЗ / І. Д. Якушик, В. І. Савчук, Н. В. Савчук ; Укр. держ. ун-т фінансів та міжнар. торгівлі. - Київ : Леся, 2014. - 547 с.

Додаткова рекомендована література

1. Закон України “Про зовнішньоекономічну діяльність” від 16 квітня 1991 року № 959-XII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
2. Закон України “Про інвестиційну діяльність” від 18.09.1991 № 1560-XII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
3. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23 лютого 2006 року № 3480-IV. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
4. Декрет Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання та валютного контролю” від 19.02.1993 р. № 15-93. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>
5. Бажанов С. Международные финансы / С. Бажанов, О. В. Буторина, Л. Н. Федякина. – Изд. "Международные отношения", 2012. – 592 с.
6. Береславська О. І. Міжнародні розрахунки та валютні операції. / О. І. Береславська. – К.: КНЕУ, 2008. – 212 с.
7. Береславська О.І. Валютний курс і зовнішня торгівля: теоретичні й емпіричні аспекти взаємозв'язку. / О.І. Береславська. // Фінанси України. – 2009. – № 3. – С. 66.
8. Боринець С. Я. Міжнародні фінанси. / С. Я. Боринець. – К.: Знання-Прес, 2008. – 448 с.
9. Васильева И.П. Современный оборот глобального валютного рынка: распределение по инструментам. / Васильева И.П. // Финансы и кредит. – 2011. - № 22. – С. 46-53.
10. Власюк О. С., Базилук Я. Б., Давиденко С. В., Венцковський Д. Ю. Стан та проблеми співробітництва України з міжнародними фінансовими організаціями. / О.С. Власюк, Я.Б. Базилук, С.В. Давиденко, Д.Ю. Венцковський // Фінанси України. – 2013. – № 11.- С. 7.
11. Вожжов А.П. Про причини створення регіональних резервних валют і зміни у світовій валютній системі. / А.П. Вожжов. // Фінанси України. – 2009. – № 3. – С. 56.
12. Гаврилюк О. В. Тенденції антикризової модернізації інституціональної структури міжнародних фінансів / О.В. Гаврилюк. // Фінанси України. – 2016. – № 2. – С. 7.
13. Ермолаева М.Г. Дисбалансы в мировых торговых и капитальных потоках и их регулирование. / М.Г. Ермолаева // Финансы и кредит. – 2011. – № 22. – С. 10-13.
14. Зовнішньоекономічна діяльність підприємств. / За ред. Ю. Г. Козака, Н. С. Логвінової, І. Ю. Сіваченка – К.: ЦНЛ, 2010. – 256 с.
15. Ипполитов В. А. Мировой фондовый рынок: история развития и современное состояние. / В. А. Ипполитов. // Российский внешнеэкономический вестник. – 2009. – № 3. – С. 36.
16. Кабанов В.Г. Діяльність міжнародних фінансових організацій на вітчизняному ринку фінансового капіталу. / В.Г. Кабанов. // Фінанси України. – 2009. – № 9. – С. 98.

17. Козак Ю.Г. Міжнародні фінанси: Навчальний посібник. Видання 3-тє, перероб. та доп. / Ю.Г. Козак, Н.С. Логвінова, В.В. Ковалевський. – К.: ЦУЛ, 2007. – 640 с.
18. Козюк В. В. [Макрофіскальні фактори глобальної нестабільності](#) / В.В. Козюк. // Фінанси України. – 2014. – № 3. - С. 8.
19. Колосова В. П. [Інституціональні чинники та наслідки реформування міжнародних фінансових організацій](#). / В. П. Колосова. // Фінанси України. – 2015. – № 10. - С. 32.
20. Колосова В. П., Іванова І. М. [Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення](#) / В.П. Колосова, І.М. Іванова. // Фінанси України. – 2014. – № 11. - С. 33.
21. Колосова В.П. Реформа розміру квот країн-членів Міжнародного валютного фонду. / В.П. Колосова. // Фінанси України. – 2010. – № 4. – С. 53-65.
22. Кривошей В.В. Міжнародні фінанси. Навчальний посібник (рек. МОН України). / Кривошей В.В., Близнюк О.П., Оспіщев О.І. – К.: Знання, 2006. – 335 с.
23. Лазаренко Р. П. [Антикризова політика Німецького федерального банку](#) / Р. П. Лазаренко. // Фінанси України. – 2014. – № 12. - С. 96.
24. Луцишин З. Трансформація світової фінансової системи в умовах глобалізації. / З. Луцишин. – К.: Видавничий центр «ДрУк», 2008. – 188 с.
25. Лютий І. О. Проблеми розвитку сучасного міжнародного ринку та інтеграційний курс України. / Лютий І. О., Міщенко В. І. // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 28.
26. Макогон Ю.В. Регіональні економічні зв'язки і вільні економічні зони. / Макогон Ю.В., Ляшенко В.І. Кравченко В.О. – Донецьк: ДонНУ, 2008. – 198 с.
27. Мировые финансы: современные тенденции и перспективы развития. Рогач А.И., Пузанов И.И., Снежко О. В., Кузнецова Н.В., Пидчоса А.В., Корнеева Ю.В., К.: Издательско-полиграфический центр «Киевский университет», 2013, - 351 с.
28. Міжнародне оподаткування: Навч. Посібник, / За ред. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С., Слепця В.М - К.: ЦНЛ. 2008. – 268 с.
29. Міжнародні організації: Навч. посібник. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В. – Київ: ЦУЛ, 2010. – 234 с.
30. Міжнародні стратегії економічного розвитку: Навч. посібник. / За ред. Козака Ю.Г., Єханурова Ю.І., Ковалевського В.В. – К.: ЦНЛ, 2010. – 212 с.
31. Міжнародні фінанси в питаннях та відповідях: Навч. посібник: 2-е вид., переб. і доп. / За ред. Ю. Г. Козака, В. В. Ковалевського, К. І. Ржепішевського. — К.: ЦНЛ, 2008.
32. Міжнародні фінанси: Навч. посібник. / За ред. Козака Ю.Г., Логвінової Н.С., Ковалевського В.В. – Київ: ЦУЛ, 2007. – 640 с.
33. Міжнародні фінанси: навчальний посібник. / О. М. Мозговий, Т. Є.

Оболенська, Т. В. Мусієць; За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О. М. Мозгового. – К.: КНЕУ, 2005. – 546 с.

34. Міжнародні фінансові організації: Навч. посібник. / За ред. Козака Ю.Г., Ковалевського В.В. – Київ: ЦУЛ, 2010. – 218 с.

35. [Нестеренко А.](#) Міжнародні фінанси та фінансова система держави: співвідношення та взаємозв'язок / А. Нестеренко // Юридичний вісник. – 2013. – № 3. – С. 175.

36. Нідзельська І.А. Вплив валютного регулювання на розвиток вітчизняної економіки. / І.А. Нідзельська. // Фінанси України. – 2010. – № 2. – С. 83-88.

37. Основи міжнародної торгівлі: Навч. посібник / За ред. Козака Ю.Г., Логвінової Н. С. – К.: ЦУЛ, 2009. – 248 с.

38. Поливанова Е.П. Міжнародні фінанси (контрольні питання, тести, практичні завдання). Навч. посіб. / Поливанова Е.П., Лисенков Ю.М. – К.: Дакор, 2008. – 88 с.

39. Рогач О. Міжнародні інвестиції: теорія та практика бізнесу транснаціональних корпорацій: Підручник. – К.: Либідь, 2009. – 256 с.

40. Транснаціональні корпорації: особливості інвестиційної діяльності: Навч. посібник / За ред. С. О. Якубовського, Ю. Г. Козака, — К.: ЦНЛ, 2011. – 420 с.

41. Управління міжнародною конкурентоспроможністю в умовах глобалізації економічного розвитку: У 2 т.- ТІ / Д.Г. Лук'яненко, Л.Л. Антонюк та ін; За заг. Ред.Д. Г.

15. Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.imf.org/>

2. Офіційний сайт Банку міжнародних розрахунків. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bis.org/>

3. Офіційний сайт Світового банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/>

4. Офіційний сайт Міжнародної фінансової корпорації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ifc.org/>

5. Офіційний сайт Світової асоціації фондових бірж. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.world-exchanges.org/>

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

7. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bank.gov.ua>

8. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua>.

9. Офіційний сайт Державної комісії з цінних паперів та фондового ринку України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ssmc.gov.ua>.

10. Офіційний сайт Європейського центрального банку. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ecb.int>

11. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>